

Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору Національної академії наук України

СИЛАБУС (SYLLABUS)

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна	Збалансоване природокористування та сталий розвиток екосистем
Освітній ступінь	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	Інформаційні технології
Спеціальність	Комп'ютерні науки
Загальна характеристика дисципліни	Кількість годин - 90 Кількість кредитів – 3 Форма підсумкового контролю – залік Курс – 2, 3 Відділ прикладної інформатики
Пререквізити	Вивчення дисципліни базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні дисциплін: комп'ютерні науки, екологічна безпека, техноекологія, моніторинг довкілля та ін.
Анотація	В дисципліні розглянуто сучасні підходи до охорони та раціонального використання основних життєзабезпечуючих ресурсів з використанням інформаційних технологій та дистанційного зондування: основні сучасні проблеми природокористування та їх глобальний характер; організація системи управління природокористуванням України; технологічна оптимізація природокористування та інвестиційна політика в умовах обмежених природних ресурсів. Розглянуто поняття Стратегії сталого розвитку людства, Порядок денний до 2030 року та 17 цілей сталого розвитку людства Індикатори сталого розвитку для галузей економіки України.
Методи навчання	лекція (оглядова/тематична); семінарські/практичні (презентація/дискусія)

Результати навчання (компетентності)	Компетентність у визначенні ступінів використання природних ресурсів, отримання дозволів, ліцензій, квот за допомогою моніторингу з використанням інформаційних технологій. Компетентність в системі нормувань та обмежень. Здатність робити прогноз з використанням ГІС і ДЗЗ.
В результаті навчання аспірант повинен:	ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ФК-2. Здатність аналізувати предметну область, ідентифікувати, класифікувати та описувати проблеми, знаходити методи й підходи до їх розв'язання, формулювати вимоги та оцінювати результати. ФК-3. Здатність розвивати й реалізовувати нові конкурентоздатні ідеї в галузі інформаційних технологій.
Мова викладання	українська
Форма викладання	Денна, заочна
2. Інформація про викладача	
Викладач	Волошкіна Олена Семенівна
Науковий ступінь	Доктор технічних наук
Посада	Провідний науковий співробітник відділу природних ресурсів
Адреса закладу	03186, м.Київ, Чоколівський бульвар,13,
E-mail	itelua@kv.ukrtel.net
Контактний телефон	(044) 245-8797

3. Календарно-тематичний план (схема вивчення курсу)

Назви тем	Кількість навчальних годин				Форми контролю
	Усього годин (кредитів)	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота аспірантів	
	90 год	50 год	20 год	20 год	
Тема 1: Глобальний характер сучасних проблем природокористуванням із застосування ГІС-технології і ДЗЗ. Лекція1. Вступ. Антропогенне перетворення екосистем, агробіоценозів. Основні поняття про збалансований розвиток суспільства та збалансоване природокористування. Сучасні підходи до охорони та раціонального використання основних життєзабезпечуючих ресурсів з використанням інформаційних технологій та дистанційного зондування Землі. Лекція2 Асиміляційний потенціал навколишнього середовища. Економічний оптимум забруднення навколишнього середовища. Організація системи управління природокористуванням. Л е	30 год	18 год	8 год	8 год	Участь у дискусії, тестування

та об'єктних планів дій, програм з охорони довкілля та розвитку системи регулювання екологічної безпеки, механізми інтеграції екологічної складової у стратегію та плани соціально-економічного розвитку.					
Тема 2: Охорона та раціональне використання основних життєзабезпечуючих ресурсів. Застосування інформаційних технологій для створення баз даних. Лекції 1-3. Кількісний та якісний аналіз водного фонду України. Учасники водогосподарського комплексу. Вплив антропогенних факторів на стан водних ресурсів. Санітарні умови скиду стічної води у природні об'єкти.	30 год	18 год	8 год	6 год	Участь у дискусії, тестування
Тема 3: Стратегія збалансованого та раціонального природокористування і ресурсозбереження. Індикатори сталого розвитку. Лекція 1-2. Сталий розвиток. Індекс живої планети. Поняття екологічного відбитку. Стратегія сталого розвитку людства. Порядок денний до 2030 року. 17 цілей сталого розвитку людства. Лекція 3. Поняття про індикатори сталого розвитку. Перелік	30 год	14 год	4 год	6 год	Участь у дискусії, тестування

основних екологічних показників для проведення оцінки стану навколишнього середовища та приклади їх застосування для країн Східної Європи.					

4.Перелік навчальних робіт та їх оцінка

Види робіт	Форми контролю	Оцінювання
Тема 1: Глобальний характер сучасних проблем природокористуванням із застосування ГІС-технології і ДЗЗ.	УД, Т	залік
Тема 2: : Охорона та раціональне використання основних життєзабезпечуючих ресурсів. Застосування інформаційних технологій для створення баз даних.	УД, Т	залік
Тема 3: Стратегія збалансованого та раціонального природокористування і ресурсозбереження Індикатори сталого розвитку.	УД, Т	залік

Рекомендована література

1. Раціональне використання та охорона навколишнього середовища, курс лекцій, К.: НМК ВО, 1991-145с.
2. Реструктуризація мінерально-сировинної бази України та її інформаційне забезпечення. – К.: Наукова думка, 2007. – 347с.
3. Національні доповіді про стан навколишнього середовища, Мінприроди України (щорічні).
4. Рамочная конвенция Организации Объединенных Наций об изменении климата (РКИК ООН) и Киотский протокол.
5. Директива 2001/81/ЕС Европейского союза (ЕС) о национальных предельных значениях выбросов в отношении некоторых веществ, загрязняющих атмосферу
6. Руководящие принципы оценки представления данных о выбросах в соответствии с Конвенцией о трансграничном загрязнении воздуха на большие расстояния. Исследование проблем загрязнения воздуха № 1

7. Организация Объединенных Наций, Нью-Йорк и Женева, 2003 год. (ЕСЕ/ЕВ.АІR/80). *Л.Д.Греков, Г.Я.Красовський, О.М.Трофимчук*. Космічний моніторинг забруднення земель техногенним пилом. – К.: Наук.думка, 2007. – 123с.
8. *Г.Я.Красовський Г.Я., О.М.Трофимчук, В.Ф.Зінкін, В.В.Черненко*. Структура систем картографічного забезпечення управління екологічною безпекою території області // Можливості сучасних ГІС/ДЗЗ-технологій у сприянні вирішення проблем Чернігівщини. Матеріали наради (21-22 травня 2008р.) – Чернігів, 2008 – с.12-16.
9. *Л.Д.Греков, Г.Я.Красовський, О.М.Трофимчук, Д.Л.Крета*. Картографічні моделі ареалів забруднення земель викидами в атмосферу // Можливості сучасних ГІС/ДЗЗ-технологій у сприянні вирішення проблем Чернігівщини. Матеріали наради (21-22 травня 2008р.) – Чернігів, 2008 – с.17-19.
10. *Довгий С.О., Красовський Г.Я., Радчук В.В., Трофимчук О.М., Андреев С.М. та ін.* Сучасні інформаційні технології екологічного моніторингу Чорного моря. – К.: Інформаційні системи, 2010. – 260 с.
11. *О.М. Трофимчук, В.В. Радчук, Г.Я. Красовський.* Розробка технологій космічного моніторингу навколишнього природного середовища в завданнях еколого-економічної паспортизації земельних ресурсів // XIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні інформаційні технології управління екологічною безпекою, природокористуванням, заходами в надзвичайних ситуаціях», Київ, 2014. – с. 11-13.
12. *О.М. Трофимчук, В.В. Радчук, В.О. Охарев, В.О. Шумейко*. Космічний моніторинг та ГІС-технології для моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій на об'єктах атомної енергетики // Екологічні науки, №1 (7), Київ, 2015. – с. 147-151.
13. *О.М. Трофимчук, В.І. Мокрий, В.В. Радчук, І.В. Радчук, С.А. Загородня*. Інформаційне забезпечення гідроакустичного моніторингу озер Західного Полісся // Екологічна безпека та природокористування. Зб. наук. праць, вип. 17, 2015. – с. 5-14.
14. ГІС-технології моніторингу екологічної безпеки регіонального ландшафтного парку «Равське Розточчя» / *О.М. Трофимчук, В.І. Мокрий, В.В. Радчук, І.В. Радчук, С.А. Загородня, Р.М. Гречаник, І.І. М'якуш, І.М. Курляк* // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень : матеріали Третьої міжнар. наук.-практ. конф. (13-14 трав. 2016 р., смт Путила – м. Чернівці, Україна) / наук. ред. І. В. Скільський, А. В. Юзик ; М-во екології та природ. ресурсів України, Нац. природ. парк «Черемоський» та ін. – Чернівці: Друк Арт, 2016. – (352 с.) - С.282-285.
15. Інформаційні технології роботизованого моніторингу гідрологічної мережі РЛП «Равське Розточчя» / *Мокрий В. І., Трофимчук О. М., Гречаник Р.М., Гасько Р.Т.*,

М'якуш І.І., Радчук В.В., Радчук І.В., Загородня С.А., Курляк І.М. // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні: збірник тез доповідей XII науково-практичної конференції, 4-8 квітня 2016 р. / Навчально-науковий Інститут підприємництва та перспективних технологій Національного університету "Львівська політехніка". 2016.– (274 с.) – С.25-27.

16. EMEP/CORINAIR Emission Inventory Guidebook - 3rd edition. September 2004. (EEA Technical Report 30/2005).
17. Annual European Community CLRTAP Emission Inventory 1990-2003 (EEA Technical Report 6/2005).
18. Environmental Pressure Indicators for the EU. Eurostat (2001).
19. Air Emissions Inventory, Air Pollution Monitoring and Modelling in Kazakhstan. In: Environmental Monitoring and Assessment: Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia. UNECE, 2003. CD-ROM.
20. Экологическое партнерство в регионе ЕЭК ООН: Экологическая стратегия для стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии, 2003 (ECE/CEP/105/Rev.1).
21. Directive 2001/81/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2001 on National Emission Ceilings for Certain Atmospheric Pollutants.
22. • <http://www.unece.org/env/lrtap/welcome.html>
23. • <http://www.emep.int>
24. • <http://webdab.emep.int/>
25. • <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/gl/invs4.htm>
26. • <http://unstats.un.org/unsd/environment/>
27. • <http://themes.eea.europa.eu/IMS/CSI>
28. • <http://europa.eu.int/comm/eurostat>.